

Vergaderjaar 2005–2006

30 300 VII

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2006

A

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Vastgesteld 28 november 2005

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Hoge Colleges van Staat¹ heeft op 1 november 2005 overleg gevoerd met minister Pechtold voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijkszaken over

- **de brief van de minister d.d. 6 juli 2005 met betrekking tot een aantal voornemens en toezeggingen ten aanzien van wijzigingen van de Grondwet.**

Van dit overleg brengt de commissie hiermee verslag uit.

De voorzitter van de commissie voor Binnenlandse Zaken en Hoge Colleges van Staat,
Witteveen

De griffier van de commissie voor Binnenlandse Zaken en Hoge Colleges van Staat,
Nieuwenhuizen

¹ Samenstelling:

Leden: M. L. Bemelmans-Vidéc (CDA),
ondervoorzitter, J.W.M. Engels, (D66), J.J. van
Heukelum (VVD), G. Holdijk (SGP), M.C.
Meindertsma (PvdA), L.H.H. Plavoet (GL), W.J.
Witteveen (PvdA), A.H.M. Dölle (CDA), R.H.
Hessing (LPF), H. ten Hoeve (OSF), P.J.H.M.
Luijten (VVD), J.J.L. Pastoor (CDA), R.A.A.G.M.
van Raak (SP).

Plaatsvervangende leden: N.H. van den
Broek-Laman Trip (VVD), M.J.M. Kok (SP), E.
van Middelkoop (ChristenUnie), E.H. Schuyer
(D66), E. van Thijn (PvdA), W.K. Hoekzema
(VVD), W. Lemstra (CDA), H.S. Pruiksma
(CDA), I.Y. Tan (PvdA), C.P. Thissen (GL).

De heer **Jurgens** (PvdA) memoreert dat de herzieningen van de Grondwet in de Eerste Kamer een slepende kwestie zijn. In een aantal gevallen heeft de Kamer zich formeel, via moties, uitgesproken over mogelijke wijzigingen van de Grondwet, omdat op problemen werd gestuit. Andere zaken blijven liggen, terwijl de regering er een mening over moet formuleren.

Op grond van een door de Eerste Kamer aangenomen motie bij de behandeling van de Telecomwet in 1998 is opdracht gegeven tot het schrijven van het boek De Nederlandse Grondwet en de Europese Unie. In het wetsvoorstel werd aan lagere overheden de bevoegdheid tot implementatie van Europese richtlijnen gegeven, ook wanneer deze afwijken van de wet in formele zin. Voor de Eerste Kamer was het een belangrijk vraagpunt of de formele wetgever attribuerende bevoegdheden heeft, dus een lagere wetgever kan machtigen om iets te doen, dit gezien artikel 81 van de Grondwet. Hiervoor is, ondanks onder andere verschillende notities, een advies van de Raad van State en een recent debat met de minister van Justitie, nog geen oplossing gevonden. De Eerste Kamer is unaniem van mening dat, wanneer Nederland tot implementatie verplicht is, deze moet plaatsvinden, maar niet met gebruikmaking van methoden die op zijn minst inconstitutioneel lijken. In 2003 verscheen het eerder genoemde boek, waarin wordt getracht constitutionele oplossingen aan te dragen. Het wordt hoog tijd dat de regering hierop een reactie geeft.

Vervolgens heeft de Eerste Kamer tot tweemaal toe een aanvaring met de regering gehad over de uitleg van artikel 91, lid 3 van de Grondwet, dat de bepaling bevat dat voor zover verdragen afwijken van de Grondwet, in beide Kamers een tweederde meerderheid noodzakelijk is voor de goedkeuringswet. Het betrof soortelijke zaken, waarvan de Kamer overigens in beide gevallen van mening was dat de verdragen moesten worden goedgekeurd: het bijzondere Schotse Hof ten aanzien van Lockerbie en het Internationaal Strafhof. De Eerste Kamer is van mening dat hier wel degelijk sprake is van een afwijking van de Grondwet, omdat Nederlandse burgers op Nederlands grondgebied zouden kunnen worden berecht door een niet-Nederlandse rechter. Blijkbaar kan erover van mening worden verschild of dit strijdig is met de Grondwet. Het merkwaardige is dat dit wordt uitgemaakt door een gewone meerderheid van de Tweede Kamer. Naar zijn mening blijkt daaruit de onzinnigheid van artikel 91, lid 3. Veertig jaar geleden heeft toenmalig senator Van Walsum bij de aanneming van deze Grondwetsherziening voor deze problemen gewaarschuwd.

In januari 2005 is discussie gevoerd over de uitleg van artikel 137, lid 4. Meerderheden in beide Kamers accepteerden de uitleg van de regering dat een later verkozen Kamer de tweede lezing kan behandelen. Minister De Graaf gaf echter toe dat er op zijn minst sprake was van een vraagteken, dat grond zou kunnen zijn voor verduidelijking van de Grondwet op dit onderdeel.

Wijziging van artikel 13 van de Grondwet over het briefgeheim werd vlak voor de verkiezingen van 1999 voorgelegd. De eerste lezing had voor die verkiezingen moeten plaatsvinden. De Eerste Kamer meende zeer breed dat de kwaliteit van het nieuwe artikel onvoldoende was en heeft ervoor gekozen het niet te behandelen. Op basis van het Verslag van de Eerste Kamer heeft minister Peper in 1999 speciaal daartoe een commissie onder voorzitterschap van thans collega Hans Franken ingesteld. Deze heeft in 2000 gerapporteerd. Het wordt hoog tijd dat de regering een nieuw voorstel tot wijziging van artikel 13 indient.

De **minister** verwijst naar de brief van de regering van 8 juni 2005, over plannen voor een nationale conventie, die de expliciete opdracht zal krijgen om ook de door de heer Jurgens genoemde punten in samenhang te bekijken. Hij verwacht de nationale conventie voor het eind van het jaar

te kunnen installeren. Binnenkort zal de voorzitterskandidatuur in het kabinet worden besproken, waarna de circa vijftien leden kunnen worden benoemd. De conventie wordt geacht voor de zomer van 2006 concrete adviezen uit te brengen, die het kabinet voor de te verwachten verkiezingen in mei 2007 wil concretiseren.

De gevolgen van de EU voor de Nederlandse staatsinstellingen zijn na het referendum over de Europese grondwet opnieuw actueel geworden. Hij erkent dat er tot nu toe te weinig aanleiding bestond om aandacht te schenken aan de verhouding tot de Nederlandse Grondwet, waarin de EU niet wordt genoemd. Naar zijn mening dient de Grondwet in algemene zin te worden herzien, om rekening te houden met de EU. Hij veronderstelt echter dat sprake kan zijn van merkwaardige reacties, wanneer de regering thans voor zou stellen de Grondwet in deze zin aan te passen. Dat een hogere wetgeving een lagere wetgeving de bevoegdheid geeft af te wijken van de Grondwet, hangt samen met de spanning, of wij eraan hechten dat iets zuiver gebeurt, of dat het op tijd gebeurt. De conventie moet aangeven hoe dit kan worden opgelost. Hij meent niet dat tegen grote problemen wordt aangelopen, wel dat het zuiverder behoort te worden geregeld.

Wat betreft artikel 137 meent de regering dat de tweede lezing inderdaad zo snel mogelijk na de installatie van een nieuwe Tweede Kamer moet worden ingediend. Naar zijn mening behoeft dit niet in de Grondwet te worden geregeld, maar kan het worden opgenomen in het Reglement van Orde van de ministerraad.

Hij acht het van belang de bepaling dat in beide Kamers een tweederde meerderheid is vereist voor de goedkeuringswet voor verdragen die afwijken van de Grondwet gehandhaafd blijft, omdat het materieel een Grondwetswijziging betreft.

Hoewel de minister toegeeft dat het te lang is blijven liggen, acht hij het rapport van de commissie-Franken uit 2000 nog steeds actueel, al is er inmiddels op het gebied van het internet heel veel gebeurd. De VN organiseert over deze materie binnenkort een conferentie in Tunis. Nederland blijft er alert op dat de vrijheid van meningsuiting op internet in een groter verband wordt geregeld. Ook daarover zal de conventie zich uitspreken, mede op basis van het rapport uit 2000.

De heer **Jurgens** (PvdA) meent dat men anders kan denken over nut en noodzaak van een nationale conventie. Dit mag voortgang op deelgebieden echter niet belemmeren. De discussie over de Europese invloed op de Grondwet spitst zich toe op één heel specifiek punt: laat artikel 81 van de Grondwet toe dat de formele wetgever zijn eigen bevoegdheid doorgeeft aan een lagere wetgever? De regering gaat daarmee intussen door, dus het is wel degelijk een probleem. Vooral Verkeer en Waterstaat en Economische Zaken walsen elke keer opnieuw over het probleem heen, ondanks dat de regering met de Eerste Kamer heeft afgesproken dat de snelle implementatie EU-richtlijnen eerst zal worden geregeld. Hij acht het een dringend belang dat in de Grondwet wordt vermeld in hoeverre het mogelijk is tot snelle implementatie over te gaan. De noodzaak van snelle implementatie wordt door de Eerste Kamer niet bestreden. Gesteld voor de keuze of het op tijd moet, of dat wij ons zuiver aan de Grondwet moeten houden, acht hij het overduidelijk dat voor het laatste dient te worden gekozen. De Kamer behoort dat te bewaken. De Grondwet kan niet worden geschonden omdat iets van Brussel binnen een bepaalde tijd moet.

Het probleem ten aanzien van artikel 91, lid 3 is dat de Tweede Kamer bij gewone meerderheid beslist of het verdrag afwijkt van de Grondwet. Hij acht dat potsierlijk. Indien wordt voorzien dat geen tweederde meerderheid kan worden verkregen, kan dat probleem immers al te eenvoudig worden omzeild. Kortma heeft voorgesteld het artikel te schrappen, maar velen voelen daar niet voor. Er zijn ook andere mogelijk-

heden om het probleem op te lossen.

Een meerderheid van de Eerste Kamer was in januari 2005 van mening dat het voorstel van de regering inzake artikel 137, lid 3 van de Grondwet op de uiterste rand van een redelijke uitleg van de tekst van de Grondwet marcheerde. Het getuigt van fatsoenlijk beleid om die twijfel weg te nemen, wat betrekkelijk eenvoudig mogelijk is. Toen in 1983 werd geregeld dat de Eerste Kamer bij wijziging van de Grondwet niet meer behoeft te worden ontbonden, is onvoldoende rekening gehouden met het feit dat de tekst van de Grondwet niet meer op beide Kamers sloeg, maar nog slechts op één Kamer. Hij erkent dat men van mening kan verschillen over de te maken keuze, maar benadrukt dat de Eerste Kamer in zijn geheel verlangt dat de onduidelijkheid wordt weggenomen. Ten aanzien van artikel 13 stelt hij vast dat de Eerste Kamer toentertijd het wijzigingsvoorstel volkomen terecht heeft tegengehouden, aangezien de regering nu nog niet weet hoe het zou behoren te luiden.

De heer **Franken** (CDA) stelt met enige bescheidenheid dat de commissie, die indertijd onder zijn voorzitterschap door minister Peper werd ingesteld, artikelen heeft geformuleerd die techniekonafhankelijk zijn, zodat zij niet verouderen ten gevolge van de ontwikkelingen van het internet en op dit moment kant en klaar bruikbaar zijn.

De heer **Dölle** (CDA) begrijpt dat de minister voornemens is het boek dat handelt over de vertaling van de EU in de Nederlandse rechtsorde te laten meewegen in de nationale conventie. Hij benadrukt het belang dat de regering reageert op het probleem dat zich ten aanzien van artikel 81 voordoet. In de praktijk is het weliswaar overkomelijk, maar er dient een deugdelijke theoretische oplossing te komen. Zijn fractie heeft een motie medeondertekend die aandringt op beschouwingen over artikel 91, lid 3. Ook de leden van de Tweede Kamer, die bij enkelvoudige meerderheid beslissen over de toepassing van dit artikel, hebben de eed op de Grondwet afgelegd. Er mag dus van worden uitgegaan dat zij een oprechte afweging maken. Alleen het afschaffen van dit lid zou daarom een verslechtering zijn. Er moet een betere bepaling voor in de plaats komen.

Ten aanzien van artikel 137 deelt zijn fractie de beoordeling indertijd van het advies van de Raad van State door de regering niet. Hij acht het een goede stap als de minister bevordert dat in het Reglement van Orde van de ministerraad wordt opgenomen dat tweede lezingen direct na de verkiezingen bij de Tweede Kamer worden ingediend. Desondanks verdient het naar zijn mening aanbeveling ook de tekst van de Grondwet aan te passen.

De heer **Van Heukelum** (VVD) acht duidelijkheid ten aanzien van artikel 137 zeer gewenst, mede gezien de tweeslachtigheid van het advies van de Raad van State. Hij wijst erop dat het bij de artikelen 91 en 137 specifiek om de positie van de Eerste Kamer gaat.

De heer **Van Raak** (SP) meent dat de minister in de brief veel aankondigt. Hij heeft er begrip voor dat de minister aan deze zaken niet de hoogste prioriteit geeft, maar wil er toch op wijzen dat het gaat om de spelregels van de politiek, die actueel zijn omdat politieke problemen worden veroorzaakt door het feit dat zij niet zijn geregeld. Dat geldt met name ten aanzien van artikel 81. Hij acht het een politiek zeer gevoelige zaak dat problemen kunnen ontstaan op enig moment dat de helft van de Tweede Kamer bepaalt dat een verdrag geen tweederde meerderheid vereist. In theorie kan een regering net zo lang wachten met het indienen van de tweede lezing van een Grondwetsherziening tot daarvoor de vereiste meerderheid in de Kamers bestaat. Hij bepleit dat de artikelen 81, 91 en 137 afzonderlijk worden aangepast en

niet aan de nationale conventie worden voorgelegd. Zullen er met het verslag van de nationale conventie in de zomer van 2006 voorstellen tot aanpassingen van de Grondwet op deze artikelen ter tafel liggen?

De **minister** benadrukt dat de regering niet het beeld wil oproepen dat de nationale conventie de oplossing voor alle problemen moet bieden. Hij erkent dat sprake is van slepende kwesties, maar wil deze in hun samenhang bekijken. Hij neemt de signalen dat meer aandacht noodzakelijk is voor artikel 81 ter harte. Hij ondersteunt de keuze voor zuiverheid ten opzichte van snelheid van harte, maar is ervan overtuigd dat zijn collega's in hun voorstellen beide nastreven. Hij herhaalt te blijven hechten aan de tweederde meerderheid voor wat materieel als een Grondwetswijziging kan worden gezien. Negeren van het probleem is inderdaad geen optie. Hij onderschrijft dat dit beter moet worden geregeld. In de nationale conventie en bij de eventuele totale Grondwetsherziening dient aandacht te worden geschonken aan de verduidelijking hiervan. Hij herinnert zich dat de Raad van State enige kritiek had op het rapport van de commissie-Franken. In internationaal verband wordt aan deze zaken gewerkt. Nederland neemt daarin een actieve rol. De nationale conventie kan leiden tot wijzigingsvoorstellen voor deze artikelen. Hij beschouwt de bijeenkomst van vandaag daarnaast ook als een oproep om er zorgvuldiger mee om te gaan.

De heer **Jurgens** (PvdA) vreest dat de nationale conventie als excuus wordt gebruikt om noodzakelijke veranderingen, die best mogelijk zijn, tegen te houden. Wijziging van artikel 13 is wellicht moeilijker. Maar gezien de voorgeschiedenis moet het mogelijk zijn voorstellen tot wijziging van de andere artikelen te doen. Dat mag niet van een conventie afhangen. Daarin moeten fundamentele zaken worden besproken.

De **minister** erkent dat artikel 137 sneller kan worden gewijzigd en dat ook de voorstellen van de commissie-Franken los van de conventie kunnen worden gezien. Aan voorstellen met betrekking tot het laatste wordt reeds gewerkt.

De heer **Dölle** onderstreept dat voor zijn fractie de conclusie dat de tekst van artikel 91 dient te worden gewijzigd niet vast staat.

De heer **Engels** (D66) memoreert dat de heer Jurgens heeft gezegd dat er andere opties zijn dan het schrappen van artikel 91. Hij is benieuwd naar andere suggesties.

De heer **Jurgens** meent dat het probleem erop neerkomt dat de Eerste Kamer met betrekking tot afwijking van de Grondwet tot een andere conclusie kan komen dan de Tweede Kamer. Dat kan worden opgelost door het oordeel aan de Verenigde Vergadering te laten. De Eerste Kamer mag niet voor het fait accompli worden gesteld dat de Tweede Kamer bij gewone meerderheid beslist, terwijl de Eerste Kamer van mening is dat een tweederde meerderheid nodig is. Het is een procedureel probleem.

De heer **Engels** (D66) is van mening dat de huidige procedure voor grondwetsherziening ten aanzien van de democratische kwaliteit met de ontbinding van de Kamer en raadpleging van de bevolking met algemene verkiezingen een hoog fictief karakter heeft. Door de procedure wordt het karakter van de Grondwet buitengewoon rigide. Het wordt steeds moeilijker om door velen gewenste veranderingen constitutioneel vorm te geven. Er bestaat geen evenwicht tussen de waarborgfunctie van de Grondwet en de aanpasbaarheid ervan. De Grondwet en de aanpassingsprocedure ervan dreigen een soort politiek strijdmiddel te worden. Hij plaatst veel vraagtekens bij die ontwikkeling. In het proces waarin wordt

bezien of de procedure kan worden herijkt, dient op zijn minst te worden bekeken of de democratische grondslag kan worden versterkt door de bevolking een daadwerkelijke invloed op de grondwetsherziening te geven, bijvoorbeeld via een referendum. In plaats van twee lezingen zou de Verenigde Vergadering een rol kunnen krijgen. Wellicht dat met één lezing kan worden volstaan, waarmee grotere slagvaardigheid wordt bereikt. Meer slagvaardigheid en een grotere democratische grondslag zouden naar zijn idee niets afdoen aan de grote betekenis van de Grondwet in het staatsbestel.

Zijn fractie oordeelt positief over een mogelijke algehele grondwetsherziening. Hij vraagt zich af, of de laatste algehele wijziging uit 1983 nog voldoende is toegesneden op de toekomst. De Grondwet bevat geen enkele verwijzing naar de algemene beginselen van democratie en rechtstaat. Naar de letter getuigt de Grondwet meer van een vorstensevereyntheit dan van een volkssoevereyntheit. De mengvormen dat de wetgever bestaat uit regering en Staten-Generaal en de regering uit staatshoofd en ministers, verdienen naar zijn mening heroverweging. Hij wijst op de ontwikkelingen ten aanzien van de grondrechtenbescherming. In de inrichting van de rechterlijke macht is sinds 1983 het nodige veranderd. In hoofdstuk 7 van de Grondwet over decentraal bestuur worden fragmentarisch veranderingen in gang gezet. Dat hoofdstuk in het bijzonder vraagt om een totale herijking. Het is goed als de nationale conventie of het Burgerforum zich erover buigen. Maar hij zou graag zien dat er in den brede naar wordt gekeken of de Grondwet bestendiger moet worden gemaakt voor de steeds complexere maatschappelijke ontwikkelingen van heden, die in de toekomst slechts omvangrijker zullen worden.

De **minister** meent dat sprake is van twee vragen. De eerste is of na 1983 opnieuw een totale grondwetsherziening is gewenst, de tweede of de procedure die thans nodig is voor een grondwetswijziging kan worden veranderd.

Het loutere feit dat het alweer 25 jaar geleden is dat de Grondwet geheel is herzien, is onvoldoende reden om het opnieuw te doen. Hij meent dat de nationale conventie de mogelijkheid biedt om de Grondwet weer eens langs te lopen. Hij is echter geen voorstander van een artikelgewijze herzieningsprocedure. Gezien de praktijk hoopt hij dat een discussie ontstaat over de herzieningsprocedure voor de Grondwet. Het is voor het laatst in 1948 voorgekomen dat het onderwerp van de grondwetsherziening een rol heeft gespeeld bij de verkiezingen na de Kamerontbinding. Dat betrof Indië.

Hij acht het een mogelijkheid om tijdwinst te bereiken door de tweede lezing te combineren in een Verenigde Vergadering. Hij benadrukt echter dat dit geen kabinetsstandpunt is.

De heer **Dölle** (CDA) betwijfelt of een commissievergadering van de Eerste Kamer het startschot zou moeten geven voor een algehele grondwetsherziening. Al in 1966 is begonnen met de voorbereidingen van de laatste wijziging. De nationale conventie zou zoveel overhoop kunnen halen dat sprake lijkt van een algehele herziening. Partiële grondwetsherzieningen gaan voortdurend door.

De heer **Van Heukelum** (VVD) constateert een discrepantie tussen het belang van de Grondwet en het gemak waarmee wijzigingen worden doorgevoerd. Daarom moet er iets gebeuren aan veranderingen in de procedure. Indien sprake zou moeten zijn van een algehele grondwetsherziening, zou dat niet dienen te geschieden in eenzelfde geest als in 1983, maar moet de vraag worden gesteld of de aard van de Grondwet nog past in deze tijd, dan wel dat geopteerd moet worden voor een andere vorm.

Hij denkt daarbij bijvoorbeeld aan een kortere, meer belijdende Grondwet. Daarover moet langer worden gesproken.

De heer **Platvoet** (GroenLinks) voelt zich aangesproken door hetgeen door de heer Engels is gezegd. Hij memoreert dat de voorganger van de minister een notitie over de herziening van de procedure tot grondwetswijziging heeft toegezegd en vraagt wanneer deze tegemoet kan worden gezien.

De heer **Engels** (D66) constateert dat de Grondwet met nieuwe instrumenten, zoals de nationale conventie, op allerlei manieren zal worden bekeken. Hij realiseert zich heel goed dat een algehele grondwetsherziening veel met zich meebrengt. In de huidige Grondwet zijn zaken geregeld, waarvan op zijn minst de vraag kan worden gesteld of deze aansluiten bij de huidige constitutionele werkelijkheid. De Kamers van de Staten-Generaal hebben een bijzondere verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de Grondwet. Zij moeten ernaar streven de bijzondere waarde van de Grondwet tot in lengte van jaren te waarborgen. De minister zal de D66-fractie niet op zijn weg vinden, wanneer hij daarmee flinke vorderingen wil gaan maken.

De heer **Van Raak** (SP) is voorstander van dynamische politiek, maar vertaalt dat niet in elke twintig jaar een algehele grondwetsherziening. De Grondwet moet worden veranderd als dat nodig is. De democratische grondslag van de Grondwet is naar zijn oordeel zeer goed verankerd in de noodzakelijke tweederde meerderheid voor wijzigingen. De spelregels van de politiek kunnen niet door een toevallige meerderheid worden veranderd. Maar het zou ook te star zijn als iedereen ermee moest instemmen.

Hij veronderstelt dat voor de vijf punten die eerder aan de orde waren de tweederde meerderheid gemakkelijk zal kunnen worden verkregen.

De heer **Jurgens** (PvdA) wijst op de passage in de brief van de minister d.d. 6 juli 2005 waarin staat dat deze zo spoedig mogelijk na het zomerreces een reactie op het advies Besselink c.s. zal geven inzake de Grondwet en de EU. Hij verzoekt de minister zijn reactie op de politieke verklaring van het Comité van Ministers van de Raad van Europa aan de Kamer te zenden en daarin aan te geven welke mogelijkheden deze hem biedt voor de formulering van de artikelen 7, 10 en 13.

De PvdA-fractie heeft geen standpunt ingenomen over een nieuwe algehele grondwetsherziening. In het algemeen is de behoefte om alles tegelijk te willen veranderen rampzalig. Hij vreest dat het de bedoeling is om via een algemene herziening wijzigingen die op korte termijn mogelijk zouden zijn, uit te stellen. Met «piecemeal engineering» komt men verder. Pogingen tot codificeren zijn overbodig en brengen alleen maar extra werk met zich mee. Hij bepleit dat het kabinet op specifieke knelpunten snel met concrete wijzigingsvoorstellen op de Grondwet komt. De positie van de Eerste Kamer en decentralisatie kunnen daartoe behoren.

De **minister** wijst op zijn vervolgbrief van 8 juli. De uitvoering van het rapport van de commissie-Franken is ter hand genomen. Het kabinet is geen voorstander van een herhaling van de grondwetsherzieningsoperatie van 1983. Hij acht de samenhang van de conventie wenselijk voor grondwetsherzieningen op korte termijn.

De heer **Van Thijn** (PvdA) memoreert dat ruim een jaar geleden, aan de hand van een nota van de Algemene Rekenkamer en eigen hoorzittingen, een indringend debat is gevoerd over het thema Beleid en uitvoering, dat werd afgesloten met twee moties die door de hele Kamer werden gesteund. Daarover zijn verschillende brieven geschreven. De Kamer heeft

nog steeds geen duidelijkheid of deze moties worden uitgevoerd. Onlangs werd een brief ontvangen van de minister van Justitie en niet van de minister voor BVK. Heeft de minister van Justitie de behandeling overgenomen? De commissie achtte het niet gepast om de nieuwe minister voor BVK te interpellieren en heeft daarom een brief geschreven aan de minister-president, met de vraag voor de algemene beschouwingen, die met rasse schreden naderen, uitsluitel te geven.

Mevrouw **Bemelmans-Vidéc** (CDA) memoreert dat op haar motie inmiddels een antwoord is gekomen in de vorm van de kaderstellende visie op toezicht. Zij zal zich daarin verdiepen en bezien of adequaat wordt ingegaan op de kernproblematiek, die in haar motie is geschetst. Ten aanzien van de uitvoering van de motie van collega Van Thijn bestaat helaas nog geen duidelijkheid, hetgeen tot onnodige irritatie begint te leiden.

De **minister** wil er alles aan doen om irritatie te voorkomen. Zeer binnenkort kan de Kamer een aanvullende brief van de minister van Justitie tegemoet zien. Hij heeft er begrip voor dat de tijd tussen ontvangst en behandelingsmoment steeds korter wordt. Hij zal er druk achter zetten dat de brief snel wordt verstuurd. Zeker nu hij erop wordt gewezen dat het voor een deel zijn portefeuille betreft. Hij verwacht dat de zes criteria die in de visie op toezicht worden genoemd een kapstok bieden om breder op de materie in te gaan.

De heer **Jurgens** (PvdA) vraagt of hij uit het antwoord van de minister moet opmaken dat hem niet geheel duidelijk is wat de omvang van zijn portefeuille is.

De **minister** constateert dat dit de afgelopen weken wel vaker duidelijk is gebleken.